

Gál Ferenc kötete, *Az élet sűrűjében* a Palimpszeszt+PRAE.HU gondozásában jelent meg, négy évvel a szerző előző könyve, az *Ódák és más tagadások* után. Az új kötet ismét magában hordoz egyfajta műfajiságot, és annak szétrombolását is egyben. Ezúttal a bizánci egyház egyik himnuszfajtája, a huszonnégy soros költemény ideája lesz a kulcs!:

„[a] masszőr tenyerétől ajzva / sóhajunk könnyen magasztos / huszonnégy sorosra fut ki, / örök motívumainkkal.”
(*Elefántcsont*).

Murzsa Tímea 61

A LÍRA SŰRŰJÉBEN

Gál Ferenc: *Az élet sűrűjében*

Az élet sűrűjében versei egyszerre profának és szentek. Egyszer aranyosan, súlyos színekkel megfestett képek, ortodox ikonok, máskor pedig az utcai képmutogatók szórakoztató életképei. A hatás mindkét esetben azonos: a nép elámul, bevonódik. Az ikon esetében ez különösképpen igaz, hiszen az közvetítőként működik, ajtóként egy magasztosabb világra. Gál képei által azonban fel- és bemenetel helyett inkább alámerülhetünk valami misztikusba, a fénylő testek érzéki világába, amely menny helyett mintha a pokolra emlékeztetne.

A kötetet azonban a pokollal összekapcsolt tűz eleme helyett a víz háttárolja meg, a fürdők földalatti világa: „a lángoktól / az ágy a hármaskörben fürdő / oltárra hasonlít” (*Titkos történet*). A közeg, ahol a mindig más maszkot viselő lírai én beszélgetéseket hallgat ki, vagy maga is beszélgetéseket folytat, úszik, relaxál, de legfőképpen: figyel. Izmos, apollóni gyűrűférfiak veszik körül, öreg párkák kövesednek a medencék szélére. Mindezzel a buja közeget együtt az explicit szexualitás nem jellemző a szövegekre. A kötet képei ugyanis kimerevítettek, mozdulatlanok, vagy minimális mozgás jellemzi őket, az emberek pózolnak, a megfelelő ruhában, a megfelelő időben, Gál mint játékmester pedig kívülről rendezi őket alkotásának színpadán: „először a medvék érzik meg / a hajnalt. Majd a cirkusz többi állata / üvölt a fájdalomtól és a gyönyörtől. / Hozzájuk csatlakozhatunk mi, a nekünk megfelelő módon és időben. / A csakis ránk jellemző ruhában / és pózban, szabad emberekhez méltón.” (*Alapjázat*), vagy még egy példával szemléltetve: „[m]ár csak egy bibliai szörny hiányzik, / vagy egy nőköltő iskolázott hangja” (*Viszketegség*). Mindez azt is előre vetíti, hogy az alakok kevésbé emberiek, inkább tűnnek díszletnek, mitológiai alakoknak, szobroknak vagy szimbólumoknak. Vagy még inkább, emberiek, de maszkok mögé bújnak, ahogy az a remekül megválasztott borítón is látszik, Szilágyi Lenke *Cinetrip IV. New Era* című képén.

A szakralitással szemben azonban dolgozik a profanitás. A kötet három, római számmal ellátott egysége közül a harmadik tartalmaz több szöveget, amelybe a fővárosi, valós idejűnek tűnő hétköznapi beszűrődnek, anakronisztikusan megtörve a versek időterét: „Kávét főztem, üzeneteimre válaszoltam, / és szokásomhoz híven legjobb ruhámban / in-

62

dultam a rabszolgapiacra.” (*Május első napja*).

Elképesztően izgalmas magánmitológia ez, Lackfi János nem tévedett, amikor „szuggesztív mítoszteremtő”-nek nevezte a szerzőt az *Ódák és más tagadások* ajánlásakor. Gál Ferenc ugyanis nem illeszthető be a kortárs versbeszéd trendjeibe – holott például az intertextualitás jelen van *Az élet sűrűjében* verseiben is, több parafrázist is beépít a szerző, azonban jelentősen változtatva az idézett szövegeken –, sokkal inkább valami mélyről jövő, érzékekre ható líra ez, ahogy ezt a legtöbb kritika is hangsúlyozza. Azonban pusztán „öszönlírának” tekinteni a szövegeket hiba lenne, a szerző ugyanis *világot* teremt, amely folyamatosan újrakonstruálódik, de vissza-visszatérő figurákkal. Az *Ódák és más tagadásokból* megismert alakok itt is megjelennek, úgy tűnik, a víz tartósítja az éjszakai lényeket.

A mítosz itt annyiban is érdekes lehet, amennyiben magának a műfajnak a kulcsa a változásban, változékonyságban van. Gál Ferenc magánmitológiájában a cirkuszi figurák, állatok mellett ismerős mitologikus alakok és terek is megjelennek, gondolhatunk itt a knószoszi labirintusra, de a hárommellű szajhára is. Azonban a versek még egy helyről táplálkoznak, a keresztény kultúrkörből. A kettő nem zárja ki egymást, Northrop Frye a kereszténységgel kapcsolatban a „bibliai mítoszt” emlegeti *A metafora táguló világa* című szövegében. A Gál-kötet egyik meghatározó tere Bizánc, az ortodoxia fellegvára. Maga a cím, *Az élet sűrűjében* megidézi Dantét: „Az emberélet útjának felén / egy nagy sötétlő erdőbe jutottam, / mivel az igaz utat nem lelém.” A kötet harmincharmadik oldalán helyet kap *Az élet sűrűjében* című vers, a harmincegyedik oldalán pedig a kárpithasadásról olvashatunk, azonban mint majdnem minden kulturális hivatkozási pont a kötetben, ez is új kontextusba kerül, a menny helyett a pokolba nyílik az átjáró: „a drapéria bármely pillanatban / felhasadhat, mi pedig a patavas / örölte senki földjén kóborolhatunk” (*Ajánlás*), Péter kakasa helyett pedig csak „szélkakas nyikordul” (*Törzsasztal*). Ebben a különleges világban nagyon is fontos szerepe van a fogalmazónak, vagy máskor a képmutogatónak, aki próbálja hozzáférhetővé tenni a létet: „Világi szolgálatban állok. / Felettes énem jóváhagyásával / nyomtatott szövegé formálom / a jószok álmait, a szóbeszédet.” (*Kórusműhöz*)

Az élet sűrűjében oldás és kötés egyszerre munkál, olyan homogén, sűrű szövésű lírát teremtve, amely egyedi és egyszeri. Kicsit mintha saját tudatalattink színpadán állnánk, különböző arcok és maszkok körülöttünk, fejtse fel mindenki maga számára, neki mit jelentenek. Nehéz dolga van a

kritikusnak, ha magyarázni akarja a szöveget, ugyanis az önmagában áll, ismerős utak nem vezetnek hozzá, vagy ha vezetnek is – gondolhatunk az intertextusokra –, máshol kötünk ki általuk. Izgalmas és fontos kötet *Az élet sűrűjében*, amelyben a bacchanáliát hétköznapi apróságok törik meg, magán- és közélet keveredik, csakúgy, mint az irodalmi nyelv és a köz- 63 nyelv. A szerző ezeket egy szintre emeli, és ahelyett, hogy azok kioltanák egymást, valami ősi egységhez térnek vissza, visszautalva a szó mágikus voltára, azokra az időkre, mikor még minden újnak, elnevezendőnek, meghódítandónak tűnt fel az ember előtt.

„[U]runk / színeváltozását a himnuszköltészet / kereteit lazítva megénekeljük.” – szól *A rezervátumban* című vers egy sora, amely a kötet tételmondata is lehetne. Az olvasó pedig tátott szájjal hallgatja a megbabonázó dallamot. (*Palimpszeszt+PRAE.HU, Bp. 2015*)

¹ MÉNESI Gábor, *Megkérdeztük Gál Ferencet*, Bárka Online, 2016. 01. 18.

